

วิธีการดำเนินคดีและโทษของกฎหมายอาญา

การดำเนินคดีอาญานั้น มีความมุ่งหมายที่จะพิสูจน์ให้เห็นว่าข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น อันเกิดจากการกระทำความผิดทางอาญานั้น ใครเป็นผู้กระทำความผิด และผู้ที่ถูกกล่าวหาเป็นผูกระทำความผิดจริงหรือไม่ ซึ่งการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้นจะต้องกระทำโดยศาลตามหลักในกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา ในกระบวนการก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาล

ถ้าเป็นคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ กฎหมายให้คดีเรื่องนั้นต้องได้รับการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมายจากพนักงานสอบสวน และการสอบสวนของตำรวจนี้

กฎหมายให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวน ที่จะรวบรวมพยานหลักฐาน ไม่ว่า จะเป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุ

เพื่อจะนำมาพิสูจน์ความผิด เพื่อทราบลักษณะของการกระทำความผิด และเพื่อพิสูจน์ว่า ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่

ในกรณีที่มีหลักฐานน่าเชื่อว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนจะเสนอความเห็นควรส่งฟ้องต่อพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการดำเนินการสั่งฟ้องผู้ต้องหาต่อไป

นอกจากนี้ เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานดังกล่าว กฎหมายจึงให้อำนาจตำรวจในการจับ ควบคุมตัวบุคคลที่ต้องสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิด

หรืออำนาจในการค้นสถานที่ เพื่อหาสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐาน และยึดสิ่งของนั้นไว้ หรือค้นเพื่อจับตัวบุคคลที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิด

หรือปล่อยตัวบุคคลที่ควบคุมไว้ชั่วคราว โดยมีประกันและไม่มีประกัน เมื่อพนักงานอัยการได้สำนวนการสอบสวนจากตำรวจแล้วพนักงานอัยการ มีหน้าที่ตรวจสอบสำนวนการสอบสวน และทำคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล

ถ้าพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง ก็จะนำคำฟ้องพร้อมด้วยตัวผู้ต้องหา ไปยื่นฟ้องต่อศาล แล้วนำพยานหลักฐานเข้าสืบ ซึ่งรวมถึงพยานบุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์ด้วย

หรืออาจเป็นพยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานผู้ชำนาญการเข้ามา เพื่อการนำสืบข้อเท็จจริงในศาลนี้

พนักงานอัยการ หรือผู้เสียหายซึ่งเป็นโจทก์ จะต้องนำหลักฐานมาสืบจนเป็นที่พอใจว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด

โทษทางอาญา

ส่วนจำเลยก็มีสิทธิที่จะนำพยานหลักฐานต่างๆ มาพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าการกระทำของตนไม่เป็นความผิดตามที่โจทก์กล่าวหา

หลังจากที่ได้สืบพยานโจทก์และจำเลยจนเสร็จสิ้นแล้ว ศาลจะวินิจฉัยข้อเท็จจริงที่น่าสืบต่อศาล ถ้าเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ศาลจะพิพากษาลงโทษตามที่กฎหมายบัญญัติสำหรับความผิดนั้น

แต่ถ้าเห็นว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด หรือมีเหตุอื่นที่จะทำให้จำเลยไม่ต้องรับผิดทางอาญา หรือคดีขาดอายุความฟ้องร้องแล้ว ศาลจะพิพากษายกฟ้องและปล่อยจำเลยไป

วิธีดำเนินคดีทางอาญาสรุปสั้นๆ ได้ดังนี้

1. การกระทำผิดแล้วมีการร้องทุกข์และกล่าวโทษหรือการแจ้งความ
2. การสืบสวน สอบสวน ทำสำนวนคดีโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ
3. การพิจารณาตรวจสอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนของพนักงานอัยการ ถ้ามีหลักฐานอัยการก็จะสั่งฟ้องคดี และนำขบวนการไปสู่ชั้นศาลต่อไป ถ้าสำนวนไม่มีหลักฐานเพียงพอก็จะไม่สั่งฟ้องถือว่ายุติคดี
4. เมื่ออัยการสั่งฟ้องต้องไปสู่การพิจารณาในกระบวนศาล ซึ่งมี 3 ศาล คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เมื่อศาลตัดสินคดีถึงที่สุดแล้วต้องไปสู่การบังคับคดี
5. การบังคับคดี คดีอาญาผู้บังคับคดีคือกรมราชทัณฑ์ตามคำสั่งของศาล

โทษทางอาญา

จากเบาไปหนัก แบ่งออกเป็น 5 ชั้นคือ

1. การริบทรัพย์สิน คือ ริบเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของหลวง เช่น ปืนเถื่อน เงินที่ได้มาโดยวิธีไม่สุจริต
2. การปรับ คือ นำค่าปรับซึ่งเป็นเงินไปชำระให้แก่เจ้าพนักงาน
3. การกักขัง คือนำตัวไปขังไว้ ณ ที่อื่น ที่ไม่ใช่เรือนจำ เช่น นำไปขังไว้ที่สถานีตำรวจ
4. การจำคุก คือ นำตัวไปขังไว้ที่เรือนจำ
5. ประหารชีวิต คือ นำตัวไปยิงด้วยปืนให้ตาย